

„Poznać przeszłość” klasa 2 liceum ogólnokształcącego i technikum
Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Epoka odrodzenia						
Wielkie odkrycia geograficzne	- Przyczyny wielkich odkryć geograficznych - Wyprawy Portugalczyków - Odkrycia Hiszpanów - Znaczenie wielkich odkryć geograficznych	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcy Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych	– stosuje pojęcie <i>karawela</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488) – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	– stosuje pojęcie <i>karaka</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513) – lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494) – identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem	– lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415) – identyfikuje postacie Juana Sebastiána Elcaño, Amerigo Vespucciego – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych	– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków –

					uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy	
Podboje kolonialne	• Cywilizacje prekolumbijskie • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Skutki ekspansji kolonialnej • Handel kolonialny	– stosuje pojęcia <i>konkwista, konkwistador</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–151), Francisca Pizarra (1530–1533) – przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra – wymienia cywilizacje prekolumbijskie – wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków	– stosuje pojęcia <i>korsarstwo, metropolia, faktoria, handel trójkątny</i> – przedstawia osiągnięcia Francisca Drake’a – przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii – wyjaśnia, na czym polegał tzw. handel trójkątny – identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe	– stosuje pojęcia <i>Ameryka Łacińska, Kreole</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500) – identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy – lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni – omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie – omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego – omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną	– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543) – identyfikuje postać Tupaca Amaru – przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala – przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych – charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy	– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych – ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki
Przemiany społeczno-gospodarcze w XVI wieku	• Rozwój miast w Europie Zachodniej • Początki kapitalizmu • Dualizm gospodarczy	– stosuje pojęcia <i>urbanizacja, bank, kapitalizm, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-</i>	– stosuje pojęcia <i>system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark</i>	– stosuje pojęcia <i>weksel, latyfundium, ogradzanie</i> – wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie	– charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej	– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.

		<i>pańszczyźniana, pańszczyzna</i> – wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu – wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.	– przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły w Europie w XVI w. – omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w. – wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej – omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w. – przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.	przebiegał nierównomiernie – porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura) – wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki – wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze i społeczne miało ogradzanie w Anglii	– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy	
Kultura i sztuka renesansu	• Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia • Architektura czasów odrodzenia • Sztuka renesansu	– stosuje pojęcia <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i> – lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.) – identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – wymienia cechy charakterystyczne	– stosuje pojęcia <i>mecenat, rewolucja naukowa</i> – lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455) – identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiogo – wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki – identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu – przedstawia cechy	– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i> – identyfikuje postacie Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a – przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu,	– stosuje pojęcie <i>manierizm</i> – lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543) – identyfikuje postacie Françoisisa Rabelaisa, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der	– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich – ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu

		architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu	charakterystyczne literatury odrodzenia – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu – wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i>	Jana Gutenberga, Niccolò Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a – przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia – omawia idee polityczne upowszechnione przez pisarzy politycznych renesansu – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku	Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola – porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie	
Reformacja w Europie	- Przyczyny reformacji - Luter i początki reformacji - Luteranizm - Wojny religijne - Kalwinizm - Anglikanizm - Następstwa reformacji	– stosuje pojęcia <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i> – lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555) – identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII – wymienia przyczyny reformacji – omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech – wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla	– stosuje pojęcia <i>zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacji</i> – lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534) – identyfikuje postać Tomasza Müntzera – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w. – przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII – przedstawia okoliczności i	– stosuje pojęcia <i>anabaptyzm, związek szmalkaldzki, purytyanizm, tumult</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529) – identyfikuje postacie Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego – wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od	– identyfikuje postacie Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta – omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji – opisuje proces rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie – przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa	– porównuje zasady nowych wyznań: luteranckiego, kalwińskiego i anglikańskiego – ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji

		Europy	konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra – omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych	katolickiej – przedstawia organizację kościoła kalwińskiego – omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego – przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech	reformacji	
Kontrreformacja	• Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim	– stosuje pojęcia <i>kontrreformacja</i>, <i>inkwizycja</i>, <i>indeks ksiąg zakazanych</i> – lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572) – wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji – przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania	– stosuje pojęcia <i>reforma katolicka</i>, <i>hugenoci</i>, <i>jezuici</i> – lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598) – identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuski, Henryka Burbona – przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli – przedstawia decyzje soboru trydenckiego – wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją	– lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648) – identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach – charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji	– stosuje pojęcie <i>gezowie</i> – identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli – omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim – rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne	– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej – ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji
Potęgi europejskie w XVI wieku	• Wojny włoskie • Podboje tureckie w Europie • Konflikt hiszpańsko-angielski	– stosuje pojęcie <i>Wielka Armada</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588)	– stosuje pojęcia <i>janczarzy</i>, <i>opricznina</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571)	– lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod	– lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570)	– ocenia znaczenie panowania Iwana Groźnego dla państwa moskiewskiego

	Wzrost potęgi Moskwy	– wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej	– identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego, Iwana IV Groźnego – przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała opricznina w państwie moskiewskim	Pawią (1525), bitwę pod Mohaczem (1526) – identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V Habsburga, Filipa II, Elżbiety I – opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekwencje – przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w. – omawia przebieg konfliktu hiszpańsko-angielskiego	– identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii	
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Polityka międzynarodowa ostatnich Jagiellonów	- Panowanie Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka - Panowanie Zygmunta I Starego - Walka o wpływy nad Bałtykiem	– stosuje pojęcie <i>hołd pruski</i> – lokalizuje w czasie hołd pruski (1525) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, – wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego – przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego	– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i> – lokalizuje w czasie zjazdu wiedeńskiego (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570) – identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Bony Sforzy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta – omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta – przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej	– stosuje pojęcie <i>Komisja Morska</i> – lokalizuje w czasie hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570) – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497) – identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera – omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię – opisuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta	– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531) – identyfikuje postacie Stefana Wielkiego, Iwana III Srogięgo – przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka – przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez	– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w. – ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus – ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta

			– opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.	Starego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech – przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant	Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją	
Demokracja szlachecka	- Wzrost znaczenia szlachty - Początki parlamentaryzmu - Stan szlachecki - Ruch egzekucyjny	– stosuje pojęcia <i>sejm walny</i>, <i>izba poselska</i>, <i>senat</i>, <i>sejmik</i>, <i>konstytucja</i>, <i>demokracja szlachecka</i> – lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i>	– stosuje pojęcia <i>sejm zwyczajny</i>, <i>sejm nadzwyczajny</i>, <i>elekcyjność tronu</i>, <i>magnateria</i>, <i>szlachta średnia</i>, <i>rokosz</i>, <i>ruch egzekucyjny</i>, <i>wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563) – wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej – opisuje kompetencje sejmu walnego – omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego – wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentaryzmie pełniły sejmiki	– stosuje pojęcia <i>nobilitacja</i>, <i>szlachta zagrodowa</i>, <i>szlachta gołota</i>, <i>królewszczyny</i>, – lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. – omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów – przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich – omawia rodzaje sejmów – charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego – wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów – charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej	– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej – ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej

			– przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego	– wskazuje cele ruchu egzekucyjnego		
Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej	• Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy i bracia czescy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska	– stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> – lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) – wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji	– stosuje pojęcia <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska</i> – lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596) – identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów – charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce	– stosuje pojęcia <i>bracia czescy, dysydenci, unicy, dyzunicy</i> – lokalizuje w czasie sprowadzenie jezuitów do Polski (1564) – identyfikuje postać Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce – omawia rozwój kalwinizmu w Polsce – przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich – omawia konsekwencje unii brzeskiej	– lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565) – identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodsze), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka – wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych – przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską – wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji	– ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce
Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.	• Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna	– stosuje pojęcia <i>burmistrz, poddaństwo, pańszczyzna</i> – charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej – przedstawia cechy charakterystyczne	– stosuje pojęcia <i>ława, trzeci ordynek</i> – przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej – omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.	– stosuje pojęcia <i>ludzie luźni, partacz, majstersztyk</i> – lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru	– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i> – wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy	– ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w. – ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka

		gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej	– wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej – omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej	pańszczyzny (1520) – omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej – omawia sposób funkcjonowania cechów w Rzeczypospolitej szlacheckiej – przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego	– omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.	folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim
Rzeczpospolita Obojga Narodów	• W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita	– stosuje pojęcie <i>unia realna</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Augusta – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego	– stosuje pojęcia <i>bojarzy</i>, <i>polonizacja</i> – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki	– identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– ocenia skutki unii lubelskiej – ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów

Pierwsza wolna elekcja	- Pierwsze bezkrólewie - Kandydaci do polskiej korony - Przebieg pierwszej elekcji - Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> - Henryk Walezy na polskim tronie	– stosuje pojęcia <i>wolna elekcja</i>, <i>Artykuły henrykowskie</i> – lokalizuje w czasie pierwszą wolną elekcję (1573) – identyfikuje postać Henryka Walezjusza – wymienia postanowienia artykułów henrykowskich	– stosuje pojęcia <i>sejm konwokacyjny</i>, <i>elekcja viritim</i>, <i>sejm elekcyjny</i>, <i>sejm koronacyjny</i>, <i>pacta conventa</i> – lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezego (1574) – identyfikuje postać Anny Jagiellonki – opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji – wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie	– stosuje pojęcie <i>interrex</i> – lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572) – identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II Hohenzollerna, Ernesta Habsburga – wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r. – opisuje panowanie Henryka Walezego	– stosuje pojęcia <i>konfederacja kapturowa</i>, <i>sejmik kapturowy</i>, <i>sąd kapturowy</i> – omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia	– ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim
Panowanie Stefana Batorego	- Drugie bezkrólewie i podwójna elekcja - Konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem - Reformy wewnętrzne Stefana Batorego - Rozprawa z Moskwą - Król i kanclerz – rola i znaczenie Jana Zamojskiego	– lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postać Stefana Batorego – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją	– stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego	– stosuje pojęcie <i>banicja</i> – lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577) – lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581) – identyfikuje postać Samuela Zborowskiego – przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji – omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem	– stosuje pojęcie <i>infamia</i> – lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578) – identyfikuje postać Maksymiliana II – podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu	– ocenia panowanie Stefana Batorego

				– omawia przebieg wojny Stefana Batorego z Rosją – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski		
Kultura i sztuka polskiego renesansu	• Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Sztuka renesansowa w Polsce • Nauka okresu renesansu • Szkolnictwo na ziemiach polskich • Literatura renesansowa w Polsce	– stosuje pojęcia <i>arkada</i> , <i>attyka</i> , <i>arras</i> – lokalizuje w czasie renesans w Polsce (XVI w.) – identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego – wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce	– identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego – omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce – charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich – omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce	– stosuje pojęcie <i>literatura sowizdrzalska</i> – identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiogo Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera – wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych – przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce – wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu	– identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina – przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu – wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego	– ocenia osiągnięcia renesansu polskiego – ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu
Rozdział III. Europa w XVII w.						
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	• Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii	– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689)	– stosuje pojęcia <i>Armia Nowego Wzoru</i> , <i>Akt nawigacyjny</i> , <i>chwalebna rewolucja</i> – lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649),	– stosuje pojęcia <i>gentry</i> , <i>torysi</i> , <i>wigowie</i> – lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów	– stosuje pojęcia <i>diggerzy</i> , <i>lewellerzy</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645) – identyfikuje postać	– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej i jej skutków

	• Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wojnę domową w Anglii (1642–1648) – identyfikuje postać Olivera Cromwella – wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell – przedstawia skutki rewolucji angielskiej	ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebną rewolucję (1688) – identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii – wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja – wymienia postanowienia Deklaracji praw	(1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707) – identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta – przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. – przedstawia przebieg rewolucji angielskiej – charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella – omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów	Anny Stuart – omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji – charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej – wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów	
Wojna trzydziestoletnia	• Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny trzydziestoletniej • Okres czeski • Okres duński • Okres szwedzki • Okres francuski • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej	– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej – omawia skutki wojny trzydziestoletniej	– stosuje pojęcia <i>Unia Protestancka</i>, <i>Liga Katolicka</i>, <i>defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – wymienia etapy wojny	– lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643) – identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – omawia sytuację w	– stosuje pojęcia <i>list majestatyczny</i>, <i>edykt restytucyjny</i> – identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha – przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania	– ocenia skutki wojny trzydziestoletniej – ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy w XVII w.

			trzydziestoletniej – wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf – wymienia postanowienia pokoju westfalskiego	rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej – opisuje etapy wojny trzydziestoletniej		
Absolutyzm we Francji	• Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Rządy kardynała Mazarina • Rządy osobiste Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm • Francuska polityka zagraniczna	– stosuje pojęcia <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> – lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715) – identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego	– stosuje pojęcia <i>intendant, merkantylizm</i> – lokalizuje w czasie rządu kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642) – identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana–Baptista Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean–Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu	– stosuje pojęcia <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> – lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685) – lokalizuje w przestrzeni reuniony – identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej – charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV	– lokalizuje w czasie wojnę francusko-hiszpańską (1701–1714) – wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie – wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV – wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji	– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niesło skupienie władzy w rękach jednej osoby
Nowe potęgi europejskie w XVII wieku	• Upadek znaczenia Hiszpanii i Portugalii • Nowe imperia kolonialne • Zmiana układu sił nad	– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła,	– stosuje pojęcia <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta</i> – lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684)	– lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657) – identyfikuje postacie	– lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640)	– ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w. – ocenia konsekwencje zmiany układu sił nad

	Bałtykiem Kres ekspansji tureckiej	i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie – wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów	– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.	Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma – wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie – wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku – przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie	– identyfikuje postać Karola IX Sudermańskiego – omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w.	Bałtykiem w XVII w.
Kultura Europy w XVII wieku	- Barok - Barok w malarstwie i rzeźbie - Architektura doby baroku - Sztuka w krajach protestanckich - Literatura, muzyka i teatr - Nauka w XVII wieku	– stosuje pojęcie <i>barok</i> – lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.) – identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku	– stosuje pojęcia <i>empiryzm</i>, <i>racjonalizm</i> – identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisca Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej	– stosuje pojęcia <i>malarstwo iluzjonistyczne</i>, <i>rokoko</i>, – identyfikuje postacie Caravaggia, Diega Velázqueza, Johannesa Keplera – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku	– identyfikuje postacie Artemisi Gentileschi, Fransa Halsa, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku	– omawia różnice między sztuką baroku w krajach katolickich i protestanckich
Rozdział IV. Rzeczpospolita w XVII w.						

Początki rządów Wazów w Rzeczypospolitej	• Podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Wojna o Inflanty • Rokosz Zebrzydowskiego • Polityka zagraniczna Zygmunta III Wazy • Wojna o ujście Wisły	– stosuje pojęcie <i>husaria</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) – identyfikuje postać Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria – wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazę	– lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski – wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty – omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły	– stosuje pojęcia <i>regaliści</i>, <i>popularyści</i> – lokalizuje w czasie unii polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzcianą (1629) – identyfikuje postać Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła – omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r. – wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego – opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły	– lokalizuje w czasie bitwę pod Byczyną (1588) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Czarnem (1627) – identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego – wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty – omawia, jak doszło do rokoszu Zebrzydowskiego	– ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy
Wojny z Moskwą w pierwszej połowie XVII wieku	• Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna	– stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie I	– lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619) – lokalizuje w czasie i	– stosuje pojęcia <i>patriarchat</i>, <i>Wielka Smuta</i>	– stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> – identyfikuje postać	– ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku

	Rzeczypospolitej z Moskwą • Utrata Kremla przez Polaków • Wojna o Smoleńsk	dymitriadę (1604–1606) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610) – identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy – wymienia przyczyny dymitriad – przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w.	przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa – opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją – omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk	– lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612) – identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego – omawia przebieg i skutki I dymitriady – przedstawia przebieg i skutki II dymitriady – wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV	Fiodora I, Dymitra – wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu – omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w.	XVII w. – ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy
Wojny z Turcją w pierwszej połowie XVII wieku	• Sytuacja na kresach Rzeczypospolitej • Problem tatarski • Przyczyny wojen z Turcją • Cecora i Chocim	– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621) – wskazuje na mapie obszary Ukrainy – wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa	– stosuje pojęcia <i>Dzikie Pola, ataman, jasyr</i> – identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza – omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy – przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624	– stosuje pojęcia <i>Zaporoże, Sicz</i> – lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644) – wskazuje na mapie Zaporoże, chanat krymski – przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków – wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna	– omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej	– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.

				aktywność Tatarów i Kozaków		
Powstanie kozackie	- Przyczyny powstań kozackich - Wybuch powstania Chmielnickiego - od Zbaraża do Batoha - Wojna z Moskwą	– lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658) – identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę – wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie – przedstawia skutki powstania Chmielnickiego	– stosuje pojęcie <i>rejestr kozacki</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia – identyfikuje postać Jeremiego Wiśniowieckiego – przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego – wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu – wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje	– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660) – identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego – omawia przebieg powstania Chmielnickiego – wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje – omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę	– wyjaśnia, jaki wpływ na bunt kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej – wyjaśnia, jakie cechy armii kozackiej sprawiły, że była ona pożądaną siłą zbrojną na kresach Rzeczypospolitej	– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków – ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego
Potop szwedzki i kryzys Rzeczypospolitej	- Przyczyny szwedzkiej napaści - Potop szwedzki - Wojna wyzwolenicza ze Szwecją - Zniszczenia wojenne - Plany reform Jana Kazimierza	– stosuje pojęcia <i>oligarchia magnacka</i>, <i>liberum veto</i> – lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660) – identyfikuje postacie	– stosuje pojęcia <i>wojna partyzancka</i>, <i>wojna podjazdowa</i>, <i>ksenofobia</i> – lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) – lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w	– stosuje pojęcie <i>śluby lwowskie</i> – lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665)	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) – opisuje proces oligarchizacji życia politycznego	– ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją – ocenia plany reform Jana Kazimierza Wazy – ocenia proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII

	• Zmiany ustrojowe • Sytuacja wyznaniowa • Rokosz Lubomirskiego	Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego – wymienia przyczyny potopu szwedzkiego – opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim	Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) – identyfikuje postacie Karola X Gustaw, Władysława Sicińskiego – przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza – wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami – omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami – przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie – wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto	– identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego – przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia – wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej – przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego	Rzeczypospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. – wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.	w. – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.
Panowanie Jana III Sobieskiego	• Król „Piast” – Michał Korybut Wiśniowiecki • Wojna z Turcją • Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją • Wyprawa wiedeńska • Późne lata panowania	– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – identyfikuje postać Jana III Sobieskiego – omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego	– lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymułtowskiego (1686) i	– stosuje pojęcia <i>malkontenci</i>, <i>fakcja</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676) i jego	– identyfikuje postać Piotra Doroszenki – wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie – wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją	– ocenia panowanie Jana III Sobieskiego – ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy

	Jana III Sobieskiego		jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego – przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego – przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich – wymienia postanowienia pokoju w Buczacz – przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa – wymienia postanowienia pokoju Grzymułtowskiego – przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach	postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683), – identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien – omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego – wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg – omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego – charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy	– opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696 – przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego	
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	• Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm	– stosuje pojęcie <i>sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI–poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) – wymienia cechy charakterystyczne kultury	– stosuje pojęcie <i>orientalizacja</i> – identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska – przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i	– identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza – omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki	– identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbieńskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego	– ocenia przejawy sarmatyzmu w mentalności i życiu codziennym szlachty polskiej

		sarmatyzmu	literatury baroku w Polsce – wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej	sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce – wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce	– określa, jaki wpływ na architekturę polskiego baroku miał mecenat królewski, kościelny i magnacki – omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.	
Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	• Eksplozja demograficzna • Rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii • Rewolucja przemysłowa • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne	– stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i> – przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. – przedstawia skutki rewolucji przemysłowej	– stosuje pojęcia <i>rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i> – lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769) – identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha – wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii	– stosuje pojęcia <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i> – lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764) – identyfikuje postać François Quesnaya – przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii – omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.	– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733) – identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa – omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu	– ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.

Oświecenie	• Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia	– stosuje pojęcie <i>oświecenie</i> – lokalizuje w czasie oświecenie w Europie (XVIII w.) – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia – wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia	– stosuje pojęcia <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm</i> – identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta – charakteryzuje główne idee oświeceniowe – wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej – charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia	– stosuje pojęcia <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i> – identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza – przedstawia genezę oświecenia – wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia	– stosuje pojęcia <i>masoneria, sentymentalizm</i> – identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida – przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia – przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele	– ocenia, czy oczekiwania stawiane w oświeceniu artystom poszerzały, czy ograniczały ich możliwość ekspresji – ocenia poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia
Absolutyzm oświecony w XVIII wieku	• Idea absolutyzmu oświeconego • Rosja za rządów Piotra Wielkiego • Rosja za czasów Katarzyny II Wielkiej • Prusy nowym mocarstwem • Austria i Habsburgowie • Absolutyzm oświecony Habsburgów	– stosuje pojęcie <i>absolutyzm oświecony</i> – lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721) – identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II – wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony	– stosuje pojęcie <i>józefinizm</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763) – identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach – omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej – wymienia reformy Marii	– stosuje pojęcia <i>sankcja pragmatyczna, państwo policyjne</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709) – identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI – przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego,	– lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną – porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii	– ocenia politykę władców rosyjskich w okresie absolutyzmu oświeconego – ocenia konsekwencje reform oświeceniowych w Austrii i Prusach – ocenia, czy skutek zmian wprowadzonych przez władców oświeconych poprawił się poziom życia ich poddanych

			Teresy i Józefa II	Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej – opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach		
Powstanie Stanów Zjednoczonych	• Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych	– stosuje pojęcia <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787) – identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona – wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi – przedstawia założenia Deklaracji niepodległości	– stosuje pojęcia <i>Karta Praw, republikanie, demokraci</i> – lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781) – identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii – przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych – omawia założenia Karty Praw – omawia rolę Polaków w	– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> – lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783) – identyfikuje postać Thomasa Jeffersona, – omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych – wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych – wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA	– lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) – przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej – wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne	– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości – ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

			wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych			
Rewolucja francuska	• Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji	– stosuje pojęcia <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i> – lokalizuje w czasie szturm na Bastylie (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789) – identyfikuje postać Ludwika XVI – wymienia przyczyny rewolucji francuskiej – wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela	– stosuje pojęcia <i>burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789) – identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona – omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego – przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji – wymienia pierwsze reformy konstytuancy	– stosuje pojęcia <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta), wielka trwoga</i> – lokalizuje w czasie otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791) – identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jean-Paula Marata – wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe – przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie	– stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i> – lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789) – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne – przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.	– ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych – ocenia, jaki wpływ na prace konstytuancy miały działania podejmowane przez mieszkańców Paryża i prowincji
Republika Francuska	• Wojna z Austrią i Prusami	– stosuje pojęcia <i>dyktatura jakobinów,</i>	– stosuje pojęcia <i>Konwent Narodowy, Komitet</i>	– stosuje pojęcia <i>żyrondyści, górale,</i>	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch	– ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z

	- Upadek monarchii - Skutki egzekucji króla - Dyktatura jakobinów - Przewrót termidoriański i dyktatoriat - Znaczenie rewolucji	<i>wielki terror, przewrót termidoriański</i> – lokalizuje w czasie dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794) – identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a – przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów – przedstawia skutki rewolucji francuskiej	<i>Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyktatoriat</i> – lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793) – omawia okoliczności upadku monarchii we Francji – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje	<i>„bagny”, powstanie w Wandei</i> – lokalizuje w czasie wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795) – przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami – omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów	powstania w Wandei (1793) – przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji – przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI	perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						
Czasy saskie	- Panowanie Augusta II Mocnego - Polityka zagraniczna - Sejm Niemy i jego znaczenie - Podwójna elekcja 1733 roku - Panowanie Augusta III - Dążenia reformatorskie	– stosuje pojęcie <i>Collegium Nobilium</i> – lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717) – identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego – wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu – przedstawia postanowienia sejmu niemego	– stosuje pojęcia <i>Sejm Niemy, Familia</i> – lokalizuje w czasie wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740) – identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego – przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego – przedstawia sytuację wewnętrzną w	– stosuje pojęcie <i>republikanci</i> – lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736) – identyfikuje postać	– lokalizuje w czasie bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721) – identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny – przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r.	– ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego – ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów

			Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej – omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w. – wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III	Karola XII – omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną – charakteryzuje panowanie Augusta III – przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.	– porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów	
Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	• Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy	– stosuje pojęcia <i>Szkoła Rycerska</i>, <i>konfederacja barska</i>, <i>Komisja Edukacji Narodowej</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773) – lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772) – identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II – charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – wymienia prawa kardynalne	– stosuje pojęcia <i>dysydenci</i>, <i>prawa kardynalne</i>, <i>Rada Nieustająca</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775) – identyfikuje postać Józefa Pułaskiego – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego – wymienia reformy sejmiku konwokacyjnego – wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej – wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775	– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i> – lokalizuje w czasie konfederacji Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775) – identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego – omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej – omawia okoliczności	– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III – wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego – opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej	– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej – ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej

				przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej		
Oświecenie w Rzeczypospolitej	- Początki oświecenia na ziemiach polskich - Edukacja i nauka - Mecenat królewski i sztuki piękne - Literatura oświecenia w Polsce	– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i> – lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773) – identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta – wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce – wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej	– stosuje pojęcia <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775) – identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego – charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia – przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce	– lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765) – identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego – omawia początki oświecenia na ziemiach polskich – omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia – wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce – przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego	– identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego – przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce – wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem	– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce
Sejm Wielki	- Rzeczpospolita po I rozbiorze - Zmiana sytuacji w Europie - Początek obrad Sejmu Wielkiego	– stosuje pojęcia <i>Sejm Wielki, Sejm Czteroletni</i> – lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788) – identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława	– stosuje pojęcia <i>protektorat, ofiara wieczysta</i> – lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo	– stosuje pojęcia <i>rzędy królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i> – lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789),	– lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787) – charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiorze	– ocenia reformy Sejmu Wielkiego – ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 na ustrój Rzeczypospolitej

	- Pierwsze reformy Sejmu Wielkiego - Sejm Czteroletni	Augusta Poniatowskiego - wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego - wymienia reformy sejmu z 1791 r.	o miastach królewskich (IV 1791) - identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki - charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy - omawia reformy Sejmu Wielkiego	tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790) - identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta - wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni	wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych miał zjazd w Kaniowie	
Konstytucja 3 maja	- Uchwalenie Konstytucji 3 maja - Postanowienia Konstytucji 3 maja - Konfederacja targowicka - Wojna w obronie Konstytucji 3 maja - II rozbiór Rzeczypospolitej	- stosuje pojęcie <i>konfederacja targowicka</i> - lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792) - lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) - identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego,	- stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji - lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793) - identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego,	- lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792) - identyfikuje postać Szymona	- identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta - przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja	- ocenia postawę inicjatorów konfederacji targowickiej - ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji - ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski

		Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja	Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego – charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej – wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r. – opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej	Kossakowskiego – przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja – wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościennie – omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej – przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja – przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej		
Upadek Rzeczypospolitej	- Sytuacja w Rzeczypospolitej po II rozbiórze - Wybuch powstania kościuszkowskiego - Insurekcja kościuszkowska - Upadek powstania - Koniec Rzeczypospolitej	– stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> – lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Racławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego	– stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794) – identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki	– stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) – identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze – przedstawia okoliczności wybuchu	– identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II – omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej	– ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej – ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego – ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego

			– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej	powstania kościuszkowskiego – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa		
Rozdział VII. Epoka napoleońska						
Od konsultatu do cesarstwa	- Rządy dyktoriatu - Koniec I koalicji antyfrancuskiej - Napoleon w Egipcie - Zamach stanu 18 brumaire’a - Reformy Napoleona - Kodeks Napoleona - Napoleon cesarzem Francuzów	– stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – identyfikuje postać Napoleona Bonaparte – wymienia reformy Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona	– stosuje pojęcia <i>dyktoriat, konsulat, konkordat</i> – lokalizuje w czasie dyktoriatu (1794–1799), rządy konsultatu (1799–1804), konkordat z papieżstwem (1801) – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte – charakteryzuje rządy dyktoriatu – charakteryzuje rządy konsultatu – opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów	– stosuje pojęcia <i>zamach stanu 18 brumaire’a, plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire’a (1799) – wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej – identyfikuje postacie Jeana–Françoisa Champolliona, Józefiny – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – opisuje okoliczności przewrotu 18 brumaire’a	– lokalizuje w czasie powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktoriatu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską	– ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktoriatu i konsultatu

Cesarstwo francuskie Napoleona	- Wojna z III koalicją - Wojna z IV koalicją - Szczyt potęgi napoleońskiej	– stosuje pojęcie <i>blokada kontynentalna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Napoleona I – wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki	– stosuje pojęcie „<i>bitwa trzech cesarzy</i>” – lokalizuje w czasie ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii	– stosuje pojęcie <i>Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808) – identyfikuje postacie Horacego Nelsona, Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu – wyjaśnia, dlaczego w 1809 r. Napoleon osiągnął szczyt swojej potęgi	– lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) – omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską – przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską	– ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania
Upadek Napoleona	- Przyczyny wojny z Rosją - Wyprawa na Moskwę - Upadek Napoleona 100 dni Napoleona	– stosuje pojęcie <i>Wielka Armia</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę	– stosuje pojęcia <i>taktyka spalonej ziemi</i>, „<i>bitwa narodów</i>” – lokalizuje w czasie abdykację Napoleona	– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>” – lokalizuje w czasie pokój paryski (1814) – lokalizuje w czasie i	– lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815) – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo	– ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy

		(1812–1813) – wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją – wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.	(1814), 100 dni Napoleona (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa – wyjaśnia, na czym polegała potęga Wielkiej Armii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo	przestrzeni bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812) – omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy – wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem	francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.	– ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy
Polacy w wojnach napoleońskich	• Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich	– stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) – identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech	– stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wysłanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802) – identyfikuje postać Karola Kniaziewicza – opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech – przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech	– lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801) – opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich – przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo	– omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiore Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich	– ocenia wkład Polaków w budowanie hegemonii Francji napoleońskiej w Europie
Księstwo Warszawskie	• Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy	– lokalizuje w czasie ogłoszenie konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego	– stosuje pojęcie <i>dekret grudniowy</i> – lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807),	– stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> – lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę	– omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r.	– ocenia politykę Napoleona wobec Polaków

	Księstwa Warszawskiego • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa Warszawskiego	(1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812) – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim	– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) – identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży – przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego – omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego	pod Frydlandem (1807) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje	– wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej	
--	--	--	--	--	--	--